

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ
ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

Office of Agricultural Affairs - Royal Thai Embassy - Washington DC

ข้าวขาดตลาดทั่วโลก หนักสุดในรอบ ๒๐ ปี

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ การผลิตข้าวทั่วโลกจะลดต่ำที่สุดในรอบ ๒ ทศวรรษ ซึ่งจะส่งผลให้ข้าวมีราคาสูงสุดในรอบ ๑๐ ปี อุปทานข้าวที่ลดลงอย่างมากเกิดจากสงครามในยูเครนและสภาพอากาศที่เลวร้ายในประเทศผู้ผลิตข้าวอย่างจีนและปากีสถาน

จากประเทศจีนไปจนถึงสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป พบว่ามีปริมาณการผลิตข้าวลดลง ส่งผลให้ข้าวมีราคาสูงขึ้นสำหรับประชากรโลกจำนวน ๓.๕ พันล้านคน โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีการบริโภคข้าวรวมกันกว่าร้อยละ ๙๐ ของทั้งโลก การที่ข้าวซึ่งเป็นธัญพืชที่มีการปลูกมากที่สุดในโลกขาดตลาดอย่างรุนแรงในครั้งนี้ จะส่งผลกระทบต่อประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ทั้งหลาย จากรายงานวิจัยของบริษัท Fitch Solutions Country Risk & Industry Research คาดว่าราคาข้าวจะยังคงสูงในระดับนี้จนถึงปี ๒๕๖๗ ในช่วง ๑ ปีนับจากนี้ราคาข้าวจะอยู่ที่ ๑๗.๓๐ เหรียญสหรัฐ/CWT (หมายเหตุ: CWT = 1 hundredweight count หรือ ๑๐๐ ปอนด์ หรือ ๔๕.๔ กิโลกรัม) หรือ ๑๒,๙๕๖ บาท/ตัน (คิดอัตราแลกเปลี่ยน ๑ เหรียญสหรัฐ = ๓๔ บาท) และจะลดลงเหลือ ๑๔.๕๐ เหรียญสหรัฐ/CWT (๑๐,๘๕๙ บาท/ตัน) ในปี ๒๕๖๗ เนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักสำหรับภูมิภาคเอเชีย ราคาข้าวจึงเป็นปัจจัยหลักต่อราคาอาหารตลอดจนความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉพาะสำหรับครัวเรือนที่มีรายได้น้อย คาดการณ์ว่าปริมาณการขาดแคลนข้าวทั่วโลกในช่วงปีการผลิต ๒๕๖๕/๒๕๖๖ จะอยู่ที่

๘.๗ ล้านตัน นับเป็นการขาดดุลข้าวโลก (Global rice deficit) สูงที่สุดนับตั้งแต่ปี ๒๕๔๖/๒๕๔๗ ทั้งนี้ ในช่วงปี ๒๕๔๖/๒๕๔๗ มีการขาดแคลนข้าวที่ระดับ ๑๘.๖ ล้านตัน

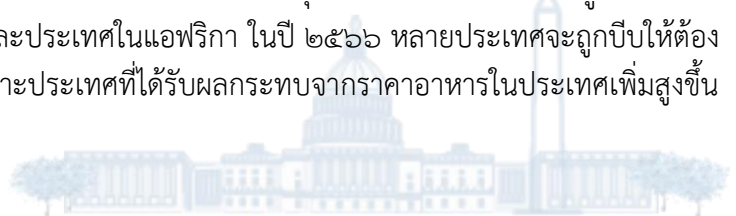

วิกฤตอุปทานข้าว

ข้าวขาดตลาดเป็นผลมาจากสงครามในยูเครน ตลอดจนสภาพอากาศที่เลวร้ายในประเทศผู้ผลิตข้าวอย่างจีนและปากีสถาน ในครึ่งหลังของปี ๒๕๖๕ พื้นที่นาข้าวของประเทศผู้ผลิตข้าวที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่างจีนได้รับผลกระทบจากมรสุมฤดูร้อนและน้ำท่วมอย่างหนัก ปริมาณน้ำฝนสะสมในมณฑลกว่างซีและกวางตุ้งของประเทศซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจีน สูงเป็นอันดับสองในรอบอย่างน้อย ๒๐ ปี เช่นเดียวกับในปากีสถาน ซึ่งมีปริมาณข้าวจำหน่ายอยู่ในตลาดโลกร้อยละ ๗.๖ ประสบปัญหาผลผลิตลดลงร้อยละ ๓๑ เนื่องจากน้ำท่วมรุนแรงเมื่อปีที่แล้ว กระทรวงเกษตรของสหรัฐฯ หรือ USDA (US Department of Agriculture) ออกมาระบุว่าผลกระทบดังกล่าวเลวร้ายกว่าที่คาดไว้แต่แรก การขาดแคลนข้าวส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่จีนเก็บเกี่ยวผลผลิตได้น้อยลงจากสภาพอากาศที่ร้อนจัดและแห้งแล้ง รวมถึงผลกระทบจากน้ำท่วมรุนแรงในปากีสถาน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ข้าวเป็นพืชที่อ่อนแอและสูญเสียมากที่สุดเมื่อเกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ (El Niño) (หมายเหตุ: ปรากฏการณ์ El Niño ก่อให้เกิดคลื่นความร้อนและภัยแล้ง) นอกจากความท้าทายจากปัญหาด้านอุปทานแล้ว ข้าวยังเป็นที่ต้องการมากยิ่งขึ้นจากการที่ธัญพืชหลักชนิดอื่นมีราคาพุ่งสูงขึ้น นับตั้งแต่รัสเซียรุกรานยูเครนเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

ใครได้รับผลกระทบบ้าง

การที่สหรัฐฯ และสหภาพยุโรปมีผลผลิตข้าวลดลงในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมา มีส่วนในการขาดแคลนข้าวไปทั่วโลกด้วย สถานการณ์การขาดดุลการผลิตข้าวทั่วโลกจะเพิ่มต้นทุนการนำเข้าข้าวสำหรับผู้นำเข้าข้าวรายใหญ่ เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และประเทศในแอฟริกา ในปี ๒๕๖๖ หลายประเทศจะถูกบีบให้ต้องลดการเก็บสต็อกข้าวในคลังของตนด้วย โดยเฉพาะประเทศที่ได้รับผลกระทบจากราคาอาหารในประเทศเพิ่มสูงขึ้น

มาก เช่น ปากีสถาน ตุรกี ซีเรีย และบางประเทศในแอฟริกา ตลาดการส่งออกข้าวโลกซึ่งมักประสบปัญหาขาดตลาดมากกว่าธัญพืชหลักชนิดอื่น ยังได้รับผลกระทบจากการจำกัดการส่งออกข้าวของอินเดีย โดยอินเดียได้ระงับการส่งออกข้าวหักเมื่อเดือนกันยายน

โอกาสข้าวล้นตลาด

อย่างไรก็ตาม ปัญหาข้าวขาดตลาดอาจสลายหายไปไม่ช้า บริษัทวิจัยการตลาด Fitch Solutions ประเมินการว่า ตลาดข้าวทั่วโลกจะกลับสู่ตำแหน่งเกือบสมดุลในปี ๒๕๖๖/๒๕๖๗ ซึ่งอาจส่งผลให้ราคาข้าวลดลงกว่าระดับราคาในปี ๒๕๖๕ แต่จะยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าหนึ่งในสามเหนือราคาเฉลี่ยช่วงก่อนโควิด (๒๕๕๘ - ๒๕๖๒) ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีการเพิ่มเติมสินค้าคงคลังหลังจากช่วงที่ปริมาณสต็อกลดลงอย่างมาก เชื่อว่าตลาดข้าวจะกลับมาเกินดุลในปี ๒๕๖๗/๒๕๖๘ และจะเข้าสู่โหมดผ่อนคลายต่อไปในระยะกลาง คาดการณ์ว่าราคาจะลดลงราวร้อยละ ๑๐ เหลือ ๑๕.๕๐ เหรียญสหรัฐ/CWT (๑๑,๖๐๘ บาท/ตัน) ในปี ๒๕๖๗ การผลิตข้าวทั่วโลกจะฟื้นตัวอย่างแข็งแกร่งในปี ๒๕๖๖/๒๕๖๗ โดยคาดว่าผลผลิตรวมจะเพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๕ ใน ๑ ปีนับต่อจากนี้ โดยอินเดียจะเป็นเครื่องจักรหลักของการผลิตข้าวทั่วโลกในอีก ๕ ปีข้างหน้า อย่างไรก็ตาม การผลิตข้าวยังคงขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยาของอินเดียคาดว่าประเทศตนจะได้รับปริมาณฝนมรสุมตามปกติ แต่จะมีอากาศที่ร้อนจัดและคลื่นความร้อนที่รุนแรงตลอดไตรมาสที่ ๒ และ ๓ ของปี ๒๕๖๖ ซึ่งจะยังคงเป็นภัยคุกคามต่อการเก็บเกี่ยวข้าวสาลีของอินเดีย ประเทศอื่นก็อาจจะไม่รอดเช่นกัน จีนซึ่งเป็นผู้ผลิตข้าวและข้าวสาลีรายใหญ่ที่สุดในโลก ขณะนี้กำลังประสบกับภาวะแห้งแล้งในพื้นที่ปลูกข้าวสูงสุดในรอบกว่า ๒ ทศวรรษ ประเทศผู้ปลูกข้าวรายใหญ่ของยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี และสหราชอาณาจักร ก็ประสบปัญหาภัยแล้งในระดับสูงสุดในรอบ ๒๐ ปีเช่นกัน

ที่มา: Global rice shortage is set to be the biggest in 20 years

<https://www.cnbc.com/2023/04/19/global-rice-shortage-is-set-to-be-the-largest-in-20-years-heres-why.html>

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงวอชิงตัน ดี.ซี.

เมษายน ๒๕๖๖

